

РАСКИД СА НЕЈЕДИНСТВОМ У РУКОВОДСТВУ СРБИЈЕ

Питање јединства у Савезу комуниста никада није академско питање. Питање јединства се увек поставља у односу на задатке који се налазе пред Савезом комуниста. Задачи о Косову, као најтежи задаци, пред Савезом комуниста Србије и Савезом комуниста Југославије траже и најчвршће јединство. Ту компромиса не може бити. Јер сваки изгубљени дан, свако оклевање значе нове притиске, нова компликовања и продужавање кризе на Косову. Неотварање, односно заташкавање питања нејединства, поготову када је у питању Косово, не би било у интересу јединства, већ би било само у интересу незамерања, даље ерозије снаге и угледа Савеза комуниста и против интереса јединства. Иако је ово преседан, неко је то тако назвао, то му није мана, јер је реч о преседану који представља раскид с праксом незамерања и толерисања нејединства на штету акционе способности Савеза комуниста.

Мислим да смо, с обзиром на постојеће стање и односе, кроз ову кризу морали да прођемо и чврсто верујем да ће резултат бити позитиван. Сматрам да ми треба једном озбиљном анализом садржине ове дводневне расправе, прецизирањем бројних питања и оцена до којих смо дошли, да идемо у чланство Савеза комуниста. То је онај демократски корак који мора да се учини да би се резултат нашег рада, потпуно успео да искористи. То, свакако треба да учинимо.*

Спровођење Закључака о Косову на самом почетку је наишло на велике отпоре, одвијало се веома тешко и споро. Ми смо отпоре очекивали, нарочито на Косову, од сепаратиста. Нисмо их очекивали овде.

Осма седница ЦК СК Србије; Београд, септембар, 1987. године.

* На следећим странама дата је у скраћеном облику садржина Информације коју је Председништво ЦК СКС, после Осме седнице упутило организацијама СКС.

Зато су оцене о „олако датим обећањима“, изречене у јеку до сада највеће мобилизације комуниста и читаве јавности да се стање на Косову реши, представљале један тежак ударац спровођењу политике Савеза комуниста. Разводњавање или отезање на спровођењу закључака јесте кршење партијске дисциплине, без обзира на то што се неке и неким те речи не свиђају, и кршење договора који се не могу толерисати, чак да су у питању и мање ствари од ове о којој је реч: јер Партија је организација. А реч је о спровођењу политике и закључака о Косову који су најкрупније и најважније питање за садашњу Србију и Југославију.

Ми смо се и у самим закључцима пленума Централног комитета Савеза комуниста определили на оштро реаговање у случају неспровођења договорене политике о Косову. Зато ја на то подсећам.

Теза да енергично спровођење мера за сређивање стања није примерено тренутку, да ће изазвати негативне последице је нетачна. Нерешавање, заустављање спровођења закључака ЦК Савеза комуниста Југославије и ЦК Савеза комуниста Србије не зауставља незадовољство, већ га изазива; не спречава евентуално насиље већих размера, већ га подстиче; не штити безбедност Србије и Југославије, већ им прети.

У целини, што се Косова тиче, мислим да је на његове прилике одувек много, односно пресудно утицало нејединство у Србији. Наиме, то нејединство је у великој мери било фактички извор кризе на Косову. А што се српског национализма тиче, мислим да је политички неприхватљиво да се руководству Савеза комуниста Србије прети оптужбама за српски национализам. Српски комунисти и српски народ никада нису били болећиви према својим националистима. Њих није мимоилазила осуда — ни кривична, ни политичка, ни морална. Ми смо често пропуштали да реагујемо у потребној мери на друге облике идејног и политичког притиска на социјалистичко самоуправљање, који су долазили од стране грађанских или етатистичких идеја или њихових протагониста, али своје националисте увек смо или готово увек третирали као непријатеље прве категорије. И то заиста није без разлога. Српски национализам, данас, то није само нетрпељивост и мржња према другом народу или другим народима, већ је сама змија у недрима српског народа, који је увек кроз своју историју тежио уједињењу са свим јужнословенским народима, а чија је најпрогресивнија снага — радничка класа, била носилац духа братства

и јединства, солидарности и једнакости са свим народима и народностима на тлу Југославије — и пре, и у току, и за време, и после рата.

Поред тога, српски националисти би највећу штету српском народу нанели данас оним што му, као наводно најбоље, нуде да се нетрпељивошћу и сумњом у друге, практично изолира. Економски, политички, социјално, културно — како да живи сам, а свој и слободан, мали српски народ кад сами, а своји и слободни, не могу да живе ни већи народи — у овом свету где су сви народи и људи све више повезани и све више упућени једни на друге.

Мислим да је изван сваке сумње да ниједно руководство у Србији, које ту опасност не би видело, не би ствари могло да води у правцу изласка из тешкоћа у којима се налазимо. А свако ко такве оптужбе може да упућује руководству, мислим да не може бити у праву. Не може нико да нам лепи етикете да смо српски националисти зато што хоћемо (и што ћемо то заиста урадити) да решавамо проблеме Косова — у интересу свих људи који тамо живе — Албанаца, Срба, Црногораца, у интересу њихове равноправности, њиховог јединства, јединства Србије и јединства Југославије. Зато са закључцима Девете седнице не може да буде компромиса и нико нема право да их доводи у питање.

Ако бисмо ми, који смо доносили те закључке, то дозволили, шта онда овај народ од нас треба да очекује и да ли уопште треба да нам нешто верује.

У информацији о неким идејно-политичким питањима покренутим на 8. седници Централног комитета СК Србије, која је непосредно после 8. седнице упућена у организације СК Србије, између осталог, стоји:

Велики економски, друштвени и политички проблеми захтевају највећу озбиљност и енергичност Савеза комуниста, који је и најодговорнији за њихово решавање.

У Србији, поред крупних економских и социјалних проблема као што су незапосленост, инфлација, пад животног стандарда који притискају читаву нашу земљу, присутан је у дужем периоду проблем Косова — где је 1981. године дошло до контрареволуције чије последице ни до данас нису отклоњене. У настојању да се реше нагомилани проблеми економског, политичког, културног, па и физичког угњетавања српског и црногорског становништва у САП Косово, одржани су пленуми Централних комитета Савеза комуниста Југославије и Савеза комуниста Србије. Закључци 9. Пленума ЦК СК Југославије и Непосредни задаци 6. седнице ЦК

СК Србије донели су низ неопходних, конкретних и одлучних мера за решавање тешких косовских прилика. Те Закључке су подржали комунисти и најшира јавност читаве Југославије. Међутим, они се тешко остварују, уз отпоре и супротстављање. Ти отпори и разни притисци нису разлози за демобилизацију, већ, напротив, траже највећу мобилизацију комуниста у борби за националну равноправност, братство и јединство на Косову, као и једнакост свих пред Уставом и Законом.

Свакодневно се суочавамо са последицама праксе да демократски утврђени закључци, одлуке и договори никога не обавезују, па чак ни оне који су их донели. Са таквом праксом мора се одлучно раскинути. Поготово се она не може толерисати у условима када од спровођења закључака, одлука и договора зависи излаз из економске и друштвене кризе и будућност нашег друштва.

Већ се седам година у Савезу комуниста и друштву више расправља и договара, него што се ефикасно ради на сузбијању контрареволуције на Косову. Читава Југославија зна шта се за тих седам година догађало: — паљена је летина, рушене су куће и гробља, уништавана имовина, силоване жене па и деца, народ се исељавао са своје земље. И сада, када је Централни комитет Савеза комуниста Југославије, као највиши партијски орган, усвојио програм који треба потпуно да спречи насиље, заустави исељавање, врати многе који су под притиском отишли, поново се на сцени политичког живота јављају појединци који би да се још дискутује, расправља, анализира, договара.

У решености да прекине такву праксу — када је реч о Косову и о свим другим политичким и економским питањима о којима је Савез комуниста заузео јасне ставове — Централни комитет СК Србије је на 8. седници показао велику одлучност и снажно јединство. Пре свега, да доследно и ефикасно остварује политику СКЈ утврђену на 13. конгресу СКЈ и 10. конгресу СК Србије, закључке ЦК СКЈ и сопствене закључке и ставове и да за то сноси одговорност пред чланством Савеза комуниста, радничком класом и јавношћу целе земље.

На овој седници дошло је до изражаја јединство и одлучност Централног комитета СК Србије да проблеме на Косову као и задатке остваривања политике економске стабилизације и идејне борбе за социјалистичко самоуправљање доследно решава. Чињеница, да је седница од почетка до краја била јавна, омогућила је

да се лако уочи да се нејединство изражавало и кроз отпоре појединаца из руководства Србије у спровођењу усвојене политике Савеза комуниста. И данас, као и раније, то је био један од главних узрока нерешавања косовских проблема, али и других крупних питања битних за СР Србију и Југославију.

Одлучност коју је показала огромна већина чланова Централног комитета СК Србије, а пре свега радници, ствараоци, научници, истакнути учесници револуције, омладина, да се проблеми на Косову решавају у складу са усвојеним Закључцима ЦК СКЈ и ЦК СК Србије, указује и на висок степен јединства у Савезу комуниста Србије, како у вези са Косовом, тако и другим питањима борбе за решавање економске и друштвене кризе.

Јединство Централног комитета СК Србије није, дакле, фиктивно и формално, већ се до њега дошло кроз отворену и јавну расправу на демократски начин. Диференцијација, до које је у току расправе дошло, показала се као неопходна, јер се стварно јединство не може успоставити без диференцијације, која не слаби, већ јача јединство Савеза комуниста.

Закључци руководства Савеза комуниста, донети у складу са опредељењима чланства СК, радничке класе и народа, морају се реализовати онако како су усвојени и сви којима се они чине сувише оштри, сувише енергични, или се на било који други начин с њима не слажу, не могу ни учествовати у њиховој реализацији. Такви појединци, политичке и друге одговорне функције које врше, треба да уступе другима, онима који закључке Савеза комуниста стварно прихватају и који су спремни и способни да доприносе њиховом спровођењу.

Руководство нема право на нејединство у стварима у којима су Савез комуниста, радничка класа и народ јединствени. Седница Централног комитета СК Србије је показала и то да су појединци у руководству делом изгубили везу са радничком класом и народом које представљају и чије интересе треба да штите и заступају.

Искуства досадашњег ангажовања Савеза комуниста у односу на решавање главних проблема друштва, показују да су најшире чланство Савеза комуниста, радничка класа, као и већина радних људи у СР Србији, јединственији и прогресивнији од многих руководства. Зато су потребне даље кадровске промене, не само у циљу успостављања јединства у СР Србији, већ и зато што на одговорне функције — од Републике до организација удруженог рада и месних заједница — треба да долазе они појединци који су

у претходном раду показали резултате, који имају више слуха за време у коме живимо, који схватају нужност неопходних промена и који су спремни и способни да те промене остваре.

У дугом низу година у нашем друштву одомаћио се опортунизам који се манифестовао као угађање и често улагивање свакоме, па и онима који су директно и отворено радили против наше земље и основних опредељења друштва. Такво понашање требало је да омогући појединцима да дуго и лагодно остану на функцијама, ослањајући се на подршку и оних са којима је морало да се идејно-политички сукобе, управо вршећи функције на којима се налазе.

Тај опортунизам може се у целини савладати упорном борбом за пуну афирмацију рада и стваралаштва, поштовање закона, равноправност међу људима, народима и народностима, јачање братства и јединства. Кадровске промене сада треба да афирмишу људе који су у својим срединама углед стицали радом и личном храброшћу и којима функције нису циљ, већ их схватају као одговоран и тежак друштвени посао и обавезу. Избори у Савезу комуниста који су у току, прилика су да се ови принципи спроведу.

Осма седница ЦК СК Србије је посебно афирмисала значај јавности и демократичности у политичком раду. До сада су седнице о оваквим питањима и проблемима биле затворене, а о њиховом раду и исходима јавност је обавештавана углавном фрагментарно, кроз саопштења.

Тек много година касније, они који су одлазили са политичке сцене, у пензију, описивали су неке од тих седница, мада остаје отворено питање, колико тачно и колико добронамерно. Истовремено, сасвим је логично да је та затвореност и изолованост политичких форума и политичких људи од базе, од чланства Савеза комуниста и народа, сигурно један од разлога због којих је дошло до тако крупних проблема у функционисању нашег друштва. Тешко да би се стање на Косову манифестовало као контрареволуција да је најшира јавност у СР Србији и Југославији о томе знала све и на време и била у ситуацији да реагује на догађаје, да утиче на избор људи који ће стање да мењају и поправљају.

Данас је више него икад неопходно да чланство Савеза комуниста, радничка класа, радни људи и грађани ступе на политичку сцену и одлучујуће утичу на политику, на решавање проблема у друштву и на излазак из кризе. То је кључни услов да се људи

осете потребним и одговорним, да доприносе решавању основних проблема свога друштва.

Значај седнице је и у томе што је отворила питање демократизације политике и демократизације односа у самом Савезу комуниста. Али, не демократизације као фразе, нити као праксе у којој нико нема обавеза, а свако има право да се без одговорности понаша како хоће. У питању је демократизација Савеза комуниста која подразумева слободну и равноправну расправу, различита и супротстављена мишљења и идеје у тражењу најбољих решења на линији Програма СКЈ, али и окончање дискусије кад су решења усвојена. Обавеза је, после тога, свих чланова Савеза комуниста да се заједнички, јединствено и енергично боре да се та решења и остваре.

Одговорност је свих комуниста, на свим нивоима — од основне организације Савеза комуниста до Централног комитета — да одлуке доносе форуми, основне организације и органи Савеза комуниста, а не да злоупотребљавајући форуме и органе, своје ставове намећу појединци или групе формиране око моћних појединаца, којих има у свим срединама и који у дужем временском периоду функционишу уместо институција, организација и легалних, демократски изабраних руководстава. Савез комуниста се на револуционаран начин мора супротставити свим покушајима бирократске узурпације демократских и самоуправних права радних људи, без обзира на стварање привида о њиховом залагању за интересе радничке класе.

Одговорност на свим нивоима — од основне организације удруженог рада, преко општине, до највиших руководстава — подразумева далеко критичнији однос комуниста и радних људи према: свим појавама бирократског понашања, групашења и наводне предодређености појединаца за руководећа места, неодговорног и олаког односа према друштвеним средствима, појавама мита и корупције, фамилијарности, великих репрезентација, разних привилегија. Те појаве су неспојиве са самоуправним социјалистичким друштвом, а поготову не у условима кризе и поготову не када су њихови носиоци чланови Савеза комуниста.

Друштвена стварност данас, стално, готово свакодневно, опомиње да су многи велики пропусти и промашаји у економском и политичком животу настали добрим делом због осамостаљене моћи појединаца и група формираних око њих. Демократизација подразумева да у процесима доношења одлука и у процесима њихове

реализације свако ради свој посао, да свако то чини јавно и да свако сноси одговорност за обавезе које је преузео.

Злонамерни покушаји тумачења тока и оспоравање демократског духа 8. седнице ЦК СК Србије представљају, у ствари, бирократски став и у својој дубљој суштини изражавају потцењивачки однос према радничкој класи и народу.

У циљу демократизације Савеза комуниста, неопходно је обезбедити услове да комунисти своју политичку активност остварују јавно, равноправно, организовано и одговорно. То значи да свако има право да изрази и да се јавно и аргументовано залаже за своје мишљење. Али, да одлуке обавезују све кад су донете и да свако сноси одговорност за свој део обавеза у њиховој реализацији. Та одговорност подразумева и постављање питања смењивања са функције, али и опстанка у Савезу комуниста.

Јавност у раду Савеза комуниста мора да замени честу досадашњу праксу приватних нагодби, осиюну и уображену наметљивост појединаца који су после многих година проведених на функцијама поверовали да знају и вреде више од форума, органа, институција, па и самог чланства Савеза комуниста. Јавност и демократизам у раду Савеза комуниста треба да замене приватне комбинаторике у политику „посвећених“ појединаца, који испољавају бирократску нетрпељивост према учешћу и утицају радничке класе и радних људи и грађана на политику, а истовремено држе такорећи свакодневне и нејасне говоре о демократији.

Централни комитет Савеза комуниста Србије је и на 8. седници, као и увек до сада, заузео јасне и одлучне ставове у борби против српског национализма и јасно се са њим разграничио. Српски националисти покушавају и данас да изазивају нетрпељивост и сеју мржњу према другим народима и народностима, настоје да умање и омаловаже сваку активност Савеза комуниста како у вези са Косовом тако и другим кључним питањима СР Србије, као и да докажу да Савез комуниста није у стању да решава проблеме нашег друштва и да треба да иде са политичке сцене, представљајући се као заштитници српског народа и његових интереса. Савез комуниста Србије је непоколебљив у борби за братство и јединство и равноправност народа и народности, у одлучном је сукобу са сваким, а пре свега српским национализмом и у тој борби ће доследно истрајати. Обавеза је чланства и руководстава Савеза комуниста да се одлучно боре против свих антисамоуправних и антикомунистичких снага, као и против српског национализма,

и изврше диференцијацију са свима који доводе у питање тековине револуције и дело друга Тита.

У спровођењу задатака које је Савез комуниста Србије утврдио на 10. конгресу и на седницама Централног комитета које су следиле после Конгреса, комунисти морају бити и јединствени и енергични. Ти задаци се односе на програм економске стабилизације, промене у политичком систему, остваривање Закључака о Косову и реализацију Закључака о идејној борби за социјалистичко самоуправљање.

Ти су задаци крупни и тешки, али од њих зависи наш излазак из кризе, као и наш будући успешан развој.

Зато је неопходно да чланство и руководства Савеза комуниста Србије преиспитају свој рад и изврше диференцијацију са свима који те задатке не прихватају, или нису у стању да их спроводе, који отежу спровођење јавно донесених и демократски прихваћених одлука руководства, или на било који други начин доводе у питање њихово спровођење у овим тешким тренуцима за Савез комуниста Србије и Савез комуниста Југославије. Та диференцијација је неопходна као пут ка јединству, ка успостављању таквог Савеза комуниста који ће бити вољан и способан да своје одлуке спроводи. Та диференцијација мора да се односи на све средине — радне и политичке — да се одвија у духу комунистичког, демократског и јавног суочавања са тешкоћама и носиоцима отпора да се оне решавају.

Истовремено у спровођењу одлука Централног комитета СК Србије, као и одлука Централног комитета Савеза комуниста Југославије у целини мора се извршити мобилизација свих комуниста, али прихватити подршка и помоћ и свих других добронамерних и поштених људи којима је стало до решавања проблема као и до даљег успешног развоја нашег друштва.

Велике тешкоће које имамо могу се отклонити само јединственим, енергичним и јавним ангажовањем сваког комунисте у Савезу комуниста Србије. Јер, у дужем низу година, а нарочито у последње време, Савезу комуниста и нашој јавности наметнута је лажна дилема: демократија или одлучност. Као да су то неспојиве и међусобно супротстављене појаве. Као да демократија значи неодлучност и неодговорност. Међутим, да би социјалистичка самоуправна демократија била оно што јесте: власт већине — радничке класе и народа — мора њихове интересе да штити и одлуч-

но и енергично. У противном, до остваривања интереса већине — никако и не може доћи.

Да ли ће се криза решавати и којом брзином није више ствар о којој себи могу допустити да дискутују, па чак и одлучују, сами руководиоци. О томе да криза треба да се решава и то што пре, одлучило је чланство Савеза комуниста, одлучила је читава наша јавност. *На одговорним и руководећим функцијама могу да буду само они који су спремни и способни да одлучност и расположење читаве наше јавности спроведу у дело.*

Обавеза је свих организација и руководстава Савеза комуниста да у сопственим срединама дођу до конкретних и јасних оцена своје досадашње активности и на темељу тих оцена изврше диференцијацију којом се учвршћује идејно-политичко и акционо јединство постигнуто на 8. седници Централног комитета СК Србије. Тиме се Савез комуниста оспособљава да успешније и брже изведе позитивне економске и друштвене промене које су неопходне.